

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การวิจัยเพื่อศึกษากระบวนการตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายของนิคมอุตสาหกรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษารูปแบบกระบวนการตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมของนิคมอุตสาหกรรม และแนวทางการสร้างความเข้าใจและการยอมรับจากประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบ

จากการศึกษาพบว่ารูปแบบกระบวนการตรวจสอบที่ได้ มีหลายรูปแบบ ดังนี้

1. การตรวจสอบแบบมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานราชการ (ผู้กำกับดูแล/บังคับใช้กฎหมายโรงงาน) หน่วยงานเกี่ยวข้อง (เช่น ทสจ. และ สผ.) ประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงโรงงาน ตัวแทนชุมชนในพื้นที่ โดยต้องมีการเชิญเข้าเยี่ยมชมโรงงาน มีการฝึกอบรมให้ความรู้ แบบต่อยอดเป็นระดับ ตั้งแต่ข้อมูลสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยที่โรงงานยึดถือปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรคที่โรงงานไม่สามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้ แผนการ/ระยะเวลาที่ต้องใช้ในการแก้ไข หากไม่สามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้
2. การตรวจสอบที่มีการกำหนดระยะเวลาสม่ำเสมอ เช่น ปีละ 2 ครั้ง หรือทุก 2 เดือน
3. การตรวจสอบที่มีช่องทางที่สามารถแจ้ง ร้องเรียนเพื่อให้มีผลต่อการบังคับใช้กฎหมายได้
4. รูปแบบที่มีการแยกกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียเข้ามาร่วมตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้นำ กลุ่มนักเรียน หน่วยงานราชการ ซึ่งการที่แต่ละกลุ่มเข้ามาก็จะได้ข้อมูลและข้อเสนอแนะที่เกิดจากกลุ่มเจาะจงได้

5. การขยายผลจากการตรวจสอบเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบโดยให้กลุ่มที่เคยเข้าเยี่ยมชม ร่วมให้ข้อมูล/ข้อเสนอแนะ เช่น เป็นวิทยากรที่ร่วมให้ข้อมูลของผู้มีส่วนได้เสีย

การตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายที่ดีควรให้ครอบคลุมตามหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
2. การจัดการวัตถุดิบ สารเคมี พลังงาน และสาหร่ายพืชรุกรานของโรงงาน
3. การตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมทั้งคุณภาพน้ำ อากาศ เสียง และกากของเสีย
4. การจัดการสิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของโรงงาน
5. การสื่อสารและช่องทางการรับเรื่องร้องเรียน
6. ความรับผิดชอบต่อสังคม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. โรงงานควรมีการตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมโดยกำหนดให้เป็นบทบาทรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ เช่น
 - 1.1 เจ้าหน้าที่สิ่งแวดล้อม/เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม/เจ้าหน้าที่ความปลอดภัย
 - 1.2 ผู้ควบคุมระบบบำบัดมลพิษประจำโรงงาน
 - 1.3 ผู้แทนฝ่ายบริหารด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม (EMR) ในโรงงานที่มีระบบ ISO 14001
 - 1.4 ผู้บริหารโรงงาน ในการกำกับดูแลให้พนักงานปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด
2. การตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพควรเป็นการตรวจสอบที่เป็นระบบ คือ
 - 2.1 มีคู่มือ เพื่อให้พนักงานทุกระดับสามารถปฏิบัติได้ และตรวจสอบได้
 - 2.2 มีการประชุมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อต้องการตรวจสอบประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น ผลของการปฏิบัติ รวมทั้งแผนป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อป้องกัน

การเกิดซ้ำ

2.3 มีเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบ เช่น รายการตรวจสอบ (checklist)

2.4 มีการฝึกอบรม เพื่อให้บุคลากรในโรงงานสามารถทำตามคู่มือ และเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเป็นระบบ การฝึกอบรมสามารถดำเนินการโดยจัดฝึกอบรมภายในองค์กรหรือส่งไปอบรมจากหน่วยงานฝึกอบรมภายนอก

3. การใช้รายการตรวจสอบ (checklist) เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ โดยรายการตรวจสอบที่ดี จำเป็นต้องมีการทดสอบและสามารถปรับปรุงให้มีความถูกต้องเป็นปัจจุบัน และง่ายต่อการใช้งาน

4. หลักฐานที่จำเป็นต้องใช้ในการตรวจสอบ ได้แก่

4.1 บันทึกต่าง ๆ ของโรงงานอุตสาหกรรม เช่น อุบัติเหตุ คุณภาพอากาศ คุณภาพน้ำ การส่งกากของเสียไปกำจัด ฯลฯ

4.2 ประวัติ และสถิติการฝึกอบรม

4.3 สิ่งที่ไม่สามารถปฏิบัติตามกฎหมาย หรือ CAR (Corrective Action Request)

5. เมื่อโรงงานอุตสาหกรรมปฏิบัติตามกฎหมายแล้ว สิ่งต่อมาที่โรงงานต้องนำไปปฏิบัติ ได้แก่

5.1 การติดตามข้อมูลข่าวสารในด้านกฎหมายต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

5.2 การจัดหมวดหมู่ของกฎหมาย เพื่อให้ง่ายต่อการใช้งาน

6. โรงงานอุตสาหกรรมควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมตรวจสอบร่วมรับรู้ เพื่อให้ชาวบ้านเกิดการไว้ใจ และเชื่อถือในโรงงานอุตสาหกรรม

7. ภาครัฐควรมีการติดตามตรวจสอบและมีบทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเข้มงวด

8. ภาครัฐควรมีแรงจูงใจให้โรงงานอุตสาหกรรมร่วมปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม

9. โรงงานอุตสาหกรรมควรมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยให้การสนับสนุนการปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นแบบอย่างให้

พนักงานทุกคนปฏิบัติตาม

10. สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน ประชาชนมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลที่เป็นจริง ดังนั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถสร้างความเข้าใจและการยอมรับจากประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โรงงานอุตสาหกรรมควรมีการเปิดเผยข้อมูลที่แท้จริงแก่ประชาชน